

MAKTABLARDA 5-SINFLARDA MATEMATIKA FANI O‘QITISH METODIKASI

Safarova Zarifa Eshnazarovna

Qashqadaryo viloyati,

G'uzor tumani 14-umumiy o'rta ta'lim maktabi

Matematika fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Maktabda beshinchi sinf o‘quvchilariga matematika fanini o‘qitish metodikasi zamonaviy ta’lim jarayonining muhim qismidir. Bu bosqichda o‘quvchilar matematikaning asosiy tushunchalari bilan tanishadi, mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi va kundalik hayotda yuzaga keladigan muammolarni yechishda matematik bilimlarni qo‘llashga o‘rgatiladi. Matematika o‘qitishning samarali metodikasi o‘quvchilarning qiziqishini uyg‘otish, mavzularni tushunarli tarzda yetkazish va amaliy mashg‘ulotlar orqali bilimlarni mustahkamlashga asoslanadi.

Kalit so‘zlar: matematika, o‘quvchilar, misollar, mantiqiy fikrlash, muhokama, ta’lim, axborot texnologiyalari.

Matematika darslarida o‘quvchilarning faolligini oshirish uchun interaktiv metodlardan foydalanish muhimdir. Masalan, o‘yinlar, guruhli ishlash, muammolarni muhokama qilish va real hayotiy vaziyatlarga asoslangan topshiriqlar orqali o‘quvchilar mavzuni yaxshiroq tushunadilar. O‘qituvchi har bir mavzuni bosqichma-bosqich tushuntirishi, yangi tushunchalarni oddiy misollar bilan boshlashi va o‘quvchilarning savollariga javob berishga vaqt ajratishi kerak. Shu tariqa, o‘quvchilar mavzuni chuqurroq anglab, o‘z bilimlarini mustahkamlash imkoniga ega bo‘ladilar. Matematikaning asosiy bo‘limlari, jumladan sonlar, arifmetik amallar, geometrik shakllar va o‘lchovlar, tenglamalar va masalalar yechish o‘quvchilarga aniq va tizimli ravishda o‘rgatilishi lozim. Sonlar bilan ishlashda o‘quvchilarga qo‘shish, ayirish, ko‘paytirish va bo‘lish amallarining mohiyati tushuntiriladi, ularning o‘zaro bog‘liqligi ko‘rsatiladi. Geometriya bo‘limida esa shakllarning xususiyatlari, ularning o‘lchovlari va joylashuvi haqida ma’lumot beriladi, bu esa o‘quvchilarning fazoviy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.[1]

Amaliy mashg‘ulotlar va laboratoriya ishlarining o‘rni katta. O‘quvchilar o‘z qo‘llari bilan turli shakllarni yasash, o‘lchash va hisoblash orqali mavzuni yaxshiroq o‘zlashtiradilar. Shuningdek, kundalik hayotdagi misollarni, masalan, xarid qilish, vaqtni hisoblash yoki xaritadan foydalanish kabi vaziyatlarni matematik tilda ifodalash o‘quvchilarga matematikani amaliy jihatdan tushunishga yordam beradi. Bu usullar o‘quvchilarda mustaqil fikrlash va muammolarni hal etish ko‘nikmalarini shakllantiradi. O‘qituvchining roli nafaqat bilim berishda, balki o‘quvchilarni

rag‘batlantirishda va ularning qobiliyatlarini aniqlashda ham katta. Har bir o‘quvchining individual xususiyatlari, qiziqishlari va o‘rganish uslublarini inobatga olish zarur. Shu bois, darslarni shaxsiylashtirish, o‘quvchilarga moslashtirilgan topshiriqlar berish va ularning yutuqlarini doimiy ravishda baholab borish muhimdir. Bu yondashuv o‘quvchilarning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi va ularni matematikaga yanada qiziqtiradi.[2]

Texnologiyalardan foydalanish ham zamonaviy matematika ta’limida katta ahamiyatga ega. Kompyuter dasturlari, interaktiv doskalar, ta’limiy ilovalar va onlayn resurslar o‘quvchilarning mavzuni o‘zlashtirishini osonlashtiradi. Vizual materiallar va animatsiyalar murakkab tushunchalarni tushuntirishda yordam beradi, shuningdek, o‘quvchilarning e’tiborini jalb qiladi. Bunday vositalardan oqilona foydalanish darslarni yanada samarali va qiziqarli qiladi. Matematika fanini o‘qitishda muhim jihatlardan biri o‘quvchilarning mustaqil ishlarini tashkil etishdir. Uyga beriladigan vazifalar mavzuni mustahkamlash, o‘rgangan bilimlarni amaliyotda qo‘llash imkonini beradi. Vazifalar turli darajada bo‘lishi, o‘quvchilarning darajasiga mos kelishi va ularni qiyinchiliklarga tayyorlashi kerak. Shu bilan birga, o‘qituvchi uy vazifalarini tekshirishda o‘quvchilarning xatolarini tahlil qilib, ularni to‘g‘rilashga ko‘maklashishi zarur. Baholash tizimi ham o‘qitish jarayonining ajralmas qismidir. Baholash faqat bilim darajasini aniqlash emas, balki o‘quvchilarning o‘sishini qo‘llab-quvvatlash vositasi sifatida xizmat qilishi kerak. Formativ baholash usullaridan foydalanish, ya’ni dars davomida o‘quvchilarning tushunishini tekshirish, ularni to‘g‘ri yo‘nalishga yo‘naltirish samarali bo‘ladi. Shuningdek, o‘quvchilarning ijodiy yondashuvlari va mustaqil fikrlashlari ham baholanishi lozim.[3]

Dars jarayonida o‘quvchilarning psixologik holatini hisobga olish muhimdir. Har bir o‘quvchi o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lib, ba’zilar matematika faniga boshqalarga qaraganda qiyinroq munosabatda bo‘lishi mumkin. Shu sababli, o‘qituvchi sabr-toqatli, mehribon va do‘stona muhit yaratishga intilishi kerak. O‘quvchilarni rag‘batlantirish, ularning muvaffaqiyatlarini e’tirof etish va xatolarni konstruktiv tarzda ko‘rsatish ta’lim jarayonini yanada samarali qiladi. Matematika fanini o‘qitishda ota-onalar bilan hamkorlik qilish muhim ahamiyatga ega. Ota-onalarni o‘quv jarayoni haqida muntazam xabardor qilish, uyda o‘quvchilarga yordam berishlarini tashkil etish o‘quvchilarning muvaffaqiyatiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. O‘qituvchi va ota-ona o‘rtasidagi samarali muloqot o‘quvchilarning bilim olish jarayonini qo‘llab-quvvatlaydi.[4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, beshinchi sinfda matematika fanini o‘qitish metodikasi o‘quvchilarning bilimlarini chuqurroq anglashlari, mantiqiy fikrlashlarini rivojlantirishlari va amaliy ko‘nikmalarini shakllantirishlari uchun mo‘ljallangan bo‘lishi kerak. Interaktiv va amaliy yondashuvlar, individuallashtirilgan ta’lim,

zamonaviy texnologiyalar va ota-ona hamkorligi bu jarayonning samaradorligini oshiradi. Shu tariqa, o'quvchilar matematikaning qiziqarli va foydali fan ekanligini anglab, uni kelajakda yanada chuqurroq o'rganishga tayyor bo'ladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Tojiyev M., Mamadaliyev K. Matematika o'qitish texnologiyalari va loyihalash. Toshkent, “Renessans ta'lim” nashriyoti, 2024. – 180 b.
2. Tursunova M. Matematika fanini o'qitishda zamonaviy metodlardan foydalanish. Toshkent, “Pedagoglar” nashriyoti, 2023. – 150 b.
3. Ergashev O. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari asosida matematika fanini o'qitish metodikasi. Toshkent, “Toshkent davlat pedagogika universiteti” nashriyoti, 2022. – 200 b.
4. Xo'jayev B. Matematika fanini o'qitishda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, “O'zbekiston fan” nashriyoti, 2021. – 175 b.
5. Mirzayeva Z. Matematika o'qitish metodikasi va zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent, “Toshkent davlat pedagogika universiteti” nashriyoti, 2020. – 190 b.
6. Islomov R. Matematika fanini o'qitishning yangi texnologiyalari. Toshkent, “Yangiasr” nashriyoti, 2023. – 160 b.
7. Normatov S. Matematika o'qitishda interaktiv usullar va texnologiyalar. Toshkent, “Ziyonet” nashriyoti, 2024. – 170 b.
8. Qodirova N. Matematika fanini o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari. Toshkent, “O'zbekiston milliy universiteti” nashriyoti, 2021. – 155 b.